

УДК 342.2.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.4.13>

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ЕМБРІОНА У ЗАКОНОДАВСТВІ США

Іванова В.П.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права*

Національного університету «Одеська юридична академія»,

адвокат

ORCID: 0000-0002-1641-246X

Берш А.Я.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID: 0000-0002-4078-9937

Іванова В.П., Берш А.Я. Кримінально-правова охорона ембріона у законодавстві США.

Статтю присвячено комплексному аналізу кримінально-правової охорони ембріона у законодавстві Сполучених Штатів Америки з урахуванням сучасних біоетичних викликів, технологічного поступу та трансформацій у сфері правової політики. Метою дослідження є з'ясування особливостей регулювання пренатального життя на федеральному та штатному рівнях, а також систематизація ключових судових рішень, що формують сучасні межі кримінальної відповідальності за посягання на ембріон. Встановлено, що правова модель США вирізняється високим рівнем децентралізації, у межах якої кожен штат самостійно визначає обсяг і механізми кримінально-правового захисту ненародженої дитини. У результаті формуються різні, а подекуди й взаємно несумісні підходи, що суттєво впливають як на правозастосування, так і на прогнозованість судової практики. Окрему увагу приділено аналізу федерального закону Unborn Victims of Violence Act, який заклав можливість притягнення до кримінальної відповідальності за заподіяння шкоди ембріону у межах певних складів злочинів, проте так і не створив єдиної загальнонаціональної моделі охорони пренатального життя. Показано, що його вплив переважно полягає у закріпленні тенденції до визнання ембріона окремим об'єктом кримінально-правового захисту, але без уніфікації матеріальних критеріїв цього статусу.

Особливе значення у формуванні сучасної правової доктрини має рішення Верховного Суду у справі *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, яке докорінно змінило регулятивний ландшафт, скасувавши прецеденти *Roe v. Wade* та *Planned Parenthood v. Casey* і повернувши штатам повноваження щодо визначення правового статусу ембріона та меж кримінальної відповідальності у сфері репродуктивних прав. Проаналізовано судові справи, у яких вирішувалося питання можливості визнання плода потерпілим, а також дискусії, пов'язані з тлумаченням категорії «особа» у кримінальному праві США.

Зроблено висновок, що кримінально-правова охорона ембріона у Сполучених Штатах формується під впливом політичної поляризації, різних підходів до біоетики та неоднакового рівня суспільної підтримки репродуктивних прав, що призводить до фрагментарності, неоднорідності та високої варіативності правозастосування.

Ключові слова: кримінально-правова охорона; ембріон; об'єкт кримінального правопорушення; потерпілий; пренатальне життя; кримінальна відповідальність; склад кримінального правопорушення; тлумачення поняття «особа»; правовий статус плода; кримінальне право США; прецедентне право.

Ivanova V.P., Bersh A.Y. Criminal-law protection of the embryo in the legislation of the United States.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the criminal-law protection of the embryo within the legislation of the United States, taking into account contemporary bioethical challenges, technological developments, and transformations in legal policy. The purpose of the study is to clarify the features of regulating prenatal life at both the federal and state levels, as well as to systematize key judicial decisions that shape the modern boundaries of criminal liability for offenses against the embryo. It is established that the U.S. legal model is characterized by a high degree of decentralization, within which each state independently determines the scope and mechanisms of criminal-law protection of the unborn child. As a result, divergent and sometimes mutually incompatible approaches emerge, significantly influencing both law enforcement practice and the predictability of court outcomes.

Particular attention is paid to the analysis of the federal *Unborn Victims of Violence Act*, which introduced the possibility of criminal liability for harm inflicted on an embryo within certain categories of crimes, yet did not create a unified nationwide model for the protection of prenatal life. Its influence largely manifests in reinforcing the trend toward recognizing the embryo as a separate object of criminal-law protection, while leaving the substantive criteria of this status unharmonized across jurisdictions.

A pivotal role in shaping the modern legal doctrine is played by the U.S. Supreme Court decision in *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, which fundamentally transformed the regulatory landscape by overturning *Roe v. Wade* and *Planned Parenthood v. Casey*, thereby returning to the states full authority to determine the legal status of the embryo and the boundaries of criminal liability concerning reproductive rights. The article analyzes court cases addressing the possibility of recognizing the fetus as a victim, as well as debates related to interpreting the concept of "person" within U.S. criminal law.

It is concluded that the criminal-law protection of the embryo in the United States develops under the influence of political polarization, differing bioethical perspectives, and varying levels of public support for reproductive rights, resulting in fragmentation, inconsistency, and high variability in law enforcement.

Key words: criminal-law protection; embryo; object of a criminal offense; victim; prenatal life; criminal liability; elements of a criminal offense; interpretation of "person"; legal status of the fetus; U.S. criminal law; case law.

Постановка проблеми. Регулювання кримінально-правової охорони ембріона у Сполучених Штатах Америки сформувалося як багаторівнева та внутрішньо несинхронна система, у межах якої відсутня єдина національна доктрина щодо статусу пренатального життя. Федеральне законодавство визначає лише базові мінімальні орієнтири, залишаючи штатам широкі можливості для власного правотворення. Саме тому правові моделі різних юрисдикцій нерідко суттєво відрізняються: у частині штатів законодавець обирає максимально жорсткий підхід і криміналізує практично будь-яке втручання, тоді як інші дотримуються значно м'якшої позиції та допускають широкі біомедичні й репродуктивні практики.

Ця розбіжність стала ще помітнішою після рішення Верховного суду США у справі *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization*, яким фактично було скасовано загальнонаціональну конституційну гарантію репродуктивних прав. Повернення штатам повної дискреції у визначенні статусу ембріона та обсягу кримінально-правової охорони спричинило різке поглиблення правової асиметрії. За відсутності єдиних критеріїв для всієї країни застосування кримінального закону стало значно менш передбачуваним, що ускладнює формування узгодженої кримінальної політики та забезпечення однакового підходу до подібних правовідносин. У таких умовах навіть базові питання – момент виникнення охорони, межі криміналізації чи допустимість певних медичних дій – можуть мати різний юридичний зміст залежно від конкретної юрисдикції.

Метою дослідження є всебічний аналіз американської системи кримінально-правової охорони ембріона з урахуванням взаємодії федеральних норм, штатного законодавства та судових прецедентів, що формують підхід до визначення меж кримінальної відповідальності за посягання на пренатальне життя. Особлива увага приділяється виявленню внутрішніх суперечностей між різними правовими режимами, оцінці впливу рішення *Dobbs* на структуру сучасного регулювання, а також ролі судової практики у виробленні концептуального розуміння статусу ембріона в американському кримінальному праві.

Стан опрацювання проблематики. Значний внесок у розроблення теоретичних засад охорони життя людини в пренатальному періоді зробили М.І. Бажанов, В.І. Борисов, Р.В. Вереша, О.М. Дуфенюк, О.В. Козаченко, М.І. Панов, Є.Л. Стрельцов, П.Л. Фріс та інші дослідники, які розглядали питання об'єкта злочину, специфіки заподіяння шкоди ненародженій дитині та підстав кримінальної відповідальності у разі посягань на біологічне існування людини до моменту народження. Окремі аспекти проблеми відображено й у роботах В.П. Іванова, А.А. Музики, Б.В. Островської, О.С. Сотули, В.В. Сташиса, О.В. Степаненко, О.В. Тавлуя, В.Я. Тація, Я.О. Триньової, які зосереджували увагу на питаннях співвідношення біоетики, медичного права та кримінального законодавства, а також на особливостях правового реагування на діяння, що створюють загрозу розвитку плода.

Водночас, попри наявність суттєвої кількості праць, присвячених окремим складовим цієї проблематики, комплексне дослідження кримінально-правової охорони ембріона як системного явища у вітчизняній науці фактично відсутнє. Саме тому подальше системне дослідження зазначеної проблематики є важливим як для теоретичного розвитку українського кримінального права, так і для формування належних підходів до регулювання та захисту пренатального життя.

Виклад основного матеріалу. Проблема кримінально-правової охорони ембріона у Сполучених Штатах Америки характеризується значною складністю та нерівномірністю нормативного регулювання. На федеральному рівні досі не сформовано цілісної доктрини, здатної визначити правовий статус пренатального життя та межі кримінальної відповідальності. Єдиний загальнонаціональний акт – *Unborn Victims of Violence Act* (2004) – встановлює лише мінімальний стандарт охорони, визнаючи можливість існування окремого потерпілого у складі певних злочинів, проте не визначає коло суспільно небезпечних дій щодо ембріона [1].

Основне регулювання зосереджене на рівні штатів, які самостійно визначають момент виникнення захисту та межі допустимих біомедичних втручань. Це зумовило надзвичайну різномірність правового середовища: у низці консервативних штатів (Алабама, Луїзіана, Південна Кароліна, Оклахома, Арканзас, Теннессі, Техас) ембріон фактично прирівнюється до юридичної особи, тоді як у ліберальних юрисдикціях (Каліфорнія, Нью-Йорк, Іллінойс, Нью-Мексико, Колорадо, Вашингтон, Орегон) він розглядається як об'єкт обмеженої охорони, що допускає ширший спектр медичних і наукових практик [2].

Значний вплив на формування правових підходів має судова практика. Прецеденти *Commonwealth v. Cass* та *Keeler v. Superior Court* окреслили два протилежні напрями – від розширювального тлумачення поняття «особа» до суворого текстуального підходу, що спричиняє часті колізії між юрисдикціями. Додаткової складності ситуації надав прецедент *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization* (2022), яким Верховний суд скасував рішення *Roe v. Wade* і *Planned Parenthood v. Casey*, повернувши штатам повну нормотворчу свободу. Це призвело до різкого загострення міжштатної диференціації: одні штати (Алабама, Арканзас, Айдахо, Луїзіана, Міссісіпі, Міссурі, Оклахома, Північна та Південна Дакота, Теннессі, Техас) негайно встановили кримінальну відповідальність із моменту запліднення, тоді як інші (Каліфорнія, Нью-Джерсі, Нью-Йорк, Вермонт, Массачусетс, Колорадо) зберегли ліберальні моделі.

Щодо визначення моменту виникнення кримінально-правової охорони також варіюється між штатами. Частина юрисдикцій (Оклахома, Алабама, Луїзіана) прив'язує його до моменту запліднення, Арізона – до імплантації, Каліфорнія й Нью-Йорк – до життєздатності плода, а Флорида, Невада та Пенсильванія – до досягнення певної гестаційної межі (20–24 тижні). Така фрагментованість фактично унеможливорює уніфіковане правозастосування.

Система кримінально-правової охорони ембріона у США залишається концептуально невизначеною через різномірність регулювання, значну залежність від судових підходів і високу політичну поляризованість. Як підкреслює у своїх дослідженнях Валід Камаль Абдель Салам Атія, фрагментарність норм та відсутність узгодженого визначення правового статусу ембріона спричиняють суперечності у правозастосуванні та ризики надмірної криміналізації чутливих сфер. Це зумовлює потребу у подальших дослідженнях, спрямованих на гармонізацію федеральних і штатних моделей, уточнення юридичних критеріїв статусу ембріона та вироблення збалансованого підходу, який би враховував наукові, етичні, медичні та репродуктивні аспекти. [1].

Історичний розвиток цієї сфери демонструє поступовий відхід від доктрини *born alive rule*, що обмежувала кримінально-правову охорону моментом народження живої дитини [4]. Поява медичних технологій, здатних визначати життєздатність плода, зумовила трансформацію цього під-

ходу, що відчутна й сьогодні. Прийняття *Unborn Victims of Violence Act* стало ключовим етапом, оскільки унормувало можливість існування двох потерпілих у межах одного злочину та задало універсальний мінімальний стандарт охорони, нижче якого штати – особливо Алабама, Луїзіана та Оклахома – не можуть опускатися.

Різноманітність моделей кримінально-правового захисту ембріона сформувалася насамперед на рівні штатів, де відсутність жорстких федеральних обмежень сприяла виробленню різних концептуальних підходів. У частині штатів (Алабама, Луїзіана, Теннессі, Південна Кароліна, Арканзас, Оклахома) домінує установка на максимальний захист пренатального життя, тоді як у Каліфорнії, Нью-Йорку, Вашингтоні, Орегоні та Колорадо пріоритет надається автономії жінки та розвитку біомедичних технологій. Такий плюралізм є характерним наслідком американського федералізму, у межах якого регулювання репродуктивних прав традиційно належить до компетенції штатів.

Як зазначає А. І. Мустафаєва, правове регулювання охорони ембріона у США вирізняється значною варіативністю, що зумовлена автономією штатів, політичними та релігійними чинниками, а також різним рівнем розвитку медичної системи. Дослідниця виділяє три ключові моделі кримінально-правового захисту пренатального життя, серед яких абсолютистська посідає найбільш жорстку позицію. Така модель, властива Луїзіані, Північній Дакоті, Род-Айленду та Пенсильванії, фактично прирівнює ембріон до суб'єкта права й передбачає кримінальну відповідальність за будь-які дії, що можуть становити загрозу його існуванню. Охорона поширюється також на ембріони *in vitro*, а їхнє знищення чи використання в нетерапевтичних цілях може кваліфікуватися як тяжкий злочин, що трансформує кримінальне право у провідний інструмент регулювання біомедичних практик [2].

Поміркована модель, характерна для Мічигану, Міннесоти та Вісконсину, ґрунтується на принципі пропорційності. Кримінальна відповідальність тут настає лише за дії, що створюють істотний ризик для життя або здоров'я ембріона, тоді як наукові дослідження дозволяються за умови дотримання етичних стандартів і спеціальних регулятивних вимог. Законодавець оцінює не лише фактичну шкоду, а й передбачуваність її настання, обмежуючи криміналізацію випадками відхилення від медично обґрунтованих процедур.

Третя модель прив'язує кримінально-правову охорону до певних етапів розвитку ембріона або плода. Массачусетс і Каліфорнія орієнтуються на критерій життєздатності, Флорида, Невада та Пенсильванія пов'язують момент виникнення охорони з конкретним гестаційним терміном, а Арізона використовує критерій імплантації. Хоча ці підходи історично пов'язані з доктриною *born alive rule*, нинішня практика демонструє тенденцію до розширення охорони на більш ранні стадії: у Массачусетсі та Пенсильванії кримінальна відповідальність можлива і за заподіяння шкоди до настання життєздатності, у тому числі за умисні та необережні дії.

Узагальнюючи, кримінально-правове регулювання охорони ембріона у США є складною системою, у межах якої співіснують принципово різні підходи – від абсолютного захисту до моделей, що допускають біомедичні практики та визначають момент виникнення охорони залежно від стадії розвитку. Абсолютистські штати демонструють високу інтенсивність криміналізації, помірковані юрисдикції зберігають баланс між науковим прогресом і кримінальними заборонами, тоді як етапні моделі поєднують традиційні концепції із сучасними технологічними можливостями. Унаслідок цього кримінальне право США відображає широку суспільну дискусію щодо природи ембріона, меж допустимих втручань та обсягу правової охорони пренатального життя.

Судова практика стала ключовим фактором у формуванні сучасного підходу, оскільки суди змушені були адаптувати традиційні положення загального права до нових медичних і соціальних реалій. Не маючи єдиної законодавчої моделі, вони першими реагували на появу технологій штучного запліднення, ультразвукової діагностики та зростання суспільної уваги до пренатального життя, що спричинило появу низки визначальних прецедентів. У справі *Commonwealth v. Cass* Верховний суд Массачусетса визнав життєздатність плода достатнім критерієм для повноцінної кримінально-правової охорони та фактично започаткував концепцію подвійної потерпелості. Цей підхід був закріплений у законодавстві Массачусетса, Юти, Джорджії та Міннесоти, де з'явилися перші статuti про *fetal homicide*. [7]. позицію продемонстрував Верховний суд Каліфорнії у справі *Keeler v. Superior Court*, відмовившись розширювати поняття «людина» без прямої волі законодавця та підкресливши дію принципу *nullum crimen sine lege*. Це рішення закріпило підхід,

за яким формування кримінально-правової охорони пренатального життя має бути результатом законодавчого, а не судового визначення.

Розбіжність між підходами у справах *Cass i Keeler* показує фундаментальну рису американської системи: розвиток кримінального права щодо охорони ембріона відбувається між двома протилежними тенденціями – судовим активізмом, який прагне розширити сферу кримінально-правового захисту, та судовим мінімалізмом, що наполягає на пріоритеті законодавчого регулювання. За відсутності єдиного федерального стандарту суди орієнтуються на власні доктринальні підходи, політичні умови штату та актуальний стан медичних знань. Унаслідок цього судова практика стала не лише засобом тлумачення норм, а й каталізатором законодавчих змін: рішення типу *Cass* стимулювали появу спеціальних статутів про кримінально-правовий захист плода (у Массачусетсі, Міннесоті, Джорджії, Південній Дакоті), тоді як *Keeler* стримував надмірне розширення кримінальної відповідальності в юрисдикціях, орієнтованих на текстуальне тлумачення. Взаємодія цих підходів сформувала гнучку, але внутрішньо конфліктну систему, характерну для американського кримінального права у сфері пренатального захисту.

Після рішення *Dobbs* окреслився новий напрям правозастосування – кримінальне переслідування вагітних жінок за поведінку, що, на думку правоохоронців, могла зашкодити плоду. В Алабамі, Південній Кароліні, Теннессі, Міссісіпі, Оклахомі та Луїзіані порушувалися справи щодо вживання психоактивних речовин, недотримання медичних рекомендацій чи інших дій, яким приписували створення ризику для ембріона. Хоча такі провадження залишаються поодинокими, вони свідчать про зміну правового мислення: пренатальне життя дедалі частіше розглядається як автономна юридична цінність, що здатна конкурувати з правами вагітної. Це породжує гостру дискусію щодо меж допустимої криміналізації, адже вагітна жінка одночасно є носієм репродуктивних прав і єдиним середовищем існування ембріона, що створює унікальний конфлікт цінностей.

У контексті міжштатних колізій особливо загострюється питання юрисдикції. Жінка може законно отримати медичну допомогу у Каліфорнії, Нью-Йорку, Колорадо чи Нью-Мексико, але її рідний штат із суворим режимом (Техас, Алабама, Міссісіпі) може розглядати таку поведінку як кримінальну. Хоча екстериторіальні переслідування поки рідкісні, сама ймовірність їх застосування створює правову невизначеність і провокує конституційні дискусії про свободу пересування та межі юрисдикції. З розвитком телемедицини виникають додаткові колізії – зокрема щодо дистанційного призначення медикаментозного абортів лікарем з іншого штату, що може стати предметом спорів у юрисдикціях із найсуворішими нормами, як-от Техас чи Айдахо.

Серйозну проблему становить і відсутність єдиних критеріїв початку кримінально-правового захисту. Різні штати прив'язують його до моменту запліднення (Оклахома, Алабама, Луїзіана), імплантації (Арізона), певного гестаційного терміну або життєздатності (Каліфорнія, Массачусетс, Невада, Пенсильванія) [5]. Це ускладнює доказування, зумовлює різні медичні висновки й робить кримінальне судочинство залежним від технічних можливостей експертів. Проблемною є й передбачуваність правозастосування, адже дії, що в одному штаті (Техас, Алабама) вважаються злочином з моменту запліднення, у інших (Каліфорнія, Колорадо) не є кримінально караними до настання життєздатності плода. Така ситуація підриває принцип правової визначеності й демонструє, наскільки сильно криміналізація залежить від політичної та культурної специфіки окремого штату.

Американська модель охорони ембріона характеризується глибокою фрагментацією, що є наслідком децентралізованого кримінального законодавства. Кожен штат встановлює власні правила щодо моменту виникнення охоронюваного об'єкта, складів злочинів, кола суб'єктів та меж допустимих біомедичних втручань. Через це ідентичні дії можуть бути повністю законними в одній юрисдикції та забороненими в іншій. Фрагментація простежується вже на рівні термінології: різні поняття – «ембріон», «плід», «ненароджена дитина», «людський концептус» – мають власні юридичні наслідки. Відмінність критеріїв (запліднення, імплантація, життєздатність) створює труднощі як для правозастосовців, так і для медичних та наукових фахівців, які змушені враховувати водночас медичні, етичні та кримінально-правові ризики [5].

Особливістю американського підходу є домінування кримінально-правових заборон над іншими формами регулювання. На відміну від більшості європейських країн, де репродуктивні технології врегульовано переважно адміністративними та етичними механізмами, у США саме кримінальне право часто виступає ключовим інструментом контролю. Це стосується як консерва-

тивних штатів, у яких ембріон розглядається як повноцінна юридична цінність і встановлюються суворі санкції за будь-яке втручання, так і відносно ліберальних юрисдикцій, де кримінальний захист все одно поширюється на насильницькі злочини проти пренатального життя. Значний вплив на формування штатного законодавства мають політичні чинники: статус ембріона активно використовується у передвиборчих кампаніях, а кримінальні заборони – як засіб мобілізації виборців. У консервативних регіонах поширений запит на «захист життя від моменту зачаття», тоді як у більш ліберальних штатах пріоритет надається автономії жінки, розвитку репродуктивної медицини та доступності медичної допомоги.

Американські юрисдикції також вирізняються обережним ставленням до біомедичних експериментів: у багатьох штатах діють жорсткі обмеження на роботу з ембріональними стовбуровими клітинами, нетерапевтичні втручання та дослідження ембріонів *in vitro*. Це контрастує з європейською моделлю, де регуляція ґрунтується на принципах пропорційності, наукової доцільності та етичного нагляду без обов'язкової кримінальної відповідальності [6]. Загалом американська система формується під впливом федералізму, доктрин загального права, політичної поляризації та розвитку медичних технологій. Федеральні норми задають лише мінімальні рамки, тоді як конкретні моделі залежать від штатних законодавців.

Федеральний закон *Unborn Victims of Violence Act* визнає пренатальне життя об'єктом кримінально-правової охорони, але не визначає єдиного стандарту статусу ембріона, фактично передаючи штатам право створювати власні системи криміналізації. Тому в країні співіснують полярні моделі – від прирівняння ембріона до жертви злочину з моменту запліднення (Алабама, Луїзіана, Північна Дакота) до мінімального кримінального втручання, характерного для ліберальних штатів.

Рішення *Dobbs v. Jackson Women's Health Organization* посилює міжштатну диференціацію, скасувавши загальнонаціональні конституційні гарантії та передавши штатам повний контроль над регулюванням пренатального життя. Як наслідок, одні юрисдикції суттєво звузили репродуктивну автономію, запровадивши кримінальну відповідальність від моменту зачаття, тоді як інші зберегли ліберальний підхід і мінімальне втручання кримінального права.

Суттєву роль відіграє судова практика. У справі *Commonwealth v. Cass* (Массачусетс) суд визнав можливість подвійної потерпелості у справах про насильницькі злочини проти вагітних, тоді як *Keeler v. Superior Court* (Каліфорнія) окреслила межі судового тлумачення та підтвердила пріоритет законодавчої волі [7]. Співіснування цих підходів ускладнює правозастосування, оскільки межі кримінальної відповідальності залежать не лише від норм, а й від інтерпретації конкретного суду.

Попри розвинену нормативну базу, практичне застосування законодавства щодо ембріона є обмеженим [3]. Найчастіше кримінальний захист реалізується у справах про насильство щодо вагітних, тоді як у медичній та науковій сфері кримінальні провадження трапляються рідко через складність доказування й соціальну чутливість таких справ. У деяких консервативних штатах – зокрема Алабамі, Оклахомі й Техасі – порушувалися справи, пов'язані з ризиком для плода через поведінку вагітної, однак вони не формують значну частину судової практики [3].

Загалом кримінально-правова охорона ембріона у США становить складну й динамічну систему, у межах якої співіснують різні моделі – від абсолютного захисту до підходів, що визначають момент виникнення кримінальної охорони залежно від етапу розвитку. Аналіз свідчить, що система залишається фрагментарною та внутрішньо суперечливою через федеративний устрій, політичну поляризацію та швидкий розвиток біомедичних технологій. Ключові моделі кримінальної охорони – абсолютистська (Алабама, Луїзіана, Північна Дакота), поміркована (Мічиган, Міннесота) та етапна (Массачусетс, Пенсильванія, Невада) – демонструють різні філософські підходи до статусу ембріона [4]. Судові рішення, зокрема *Cass* і *Keeler*, підкреслюють необхідність чіткішого законодавчого визначення ключових понять і меж криміналізації, адже у низці штатів спостерігається тенденція до надмірного втручання, зокрема щодо дій вагітних жінок, що створює ризики порушення принципів правової визначеності, пропорційності та медичної автономії.

Висновки. Таким чином, дослідження підтвердило, що американська модель кримінально-правової охорони ембріона не є уніфікованою та потребує подальшої концептуальної систематизації. Комплексний аналіз взаємодії федерального, штатного та судового регулювання дозволяє зробити висновок, що для формування послідовної та передбачуваної кримінально-правової доктрини необхідні узгодження дефініцій, розроблення єдиних мінімальних стандартів охорони та

забезпечення балансу між захистом пренатального життя, правами жінки та вимогами медичної практики. Отримані результати відкривають перспективи для подальших досліджень порівняльно-правових моделей, аналізу меж криміналізації та вироблення принципів, здатних узгодити правові, біоетичні та соціальні виміри регулювання пренатального життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валід Камаль Абдель Салам Атіа. Правове регулювання правового статусу ембріону. *Державне управління*, 2019, № 3 (67). С. 43–47 URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/10.pdf.
2. Мустафасва А.І. Кримінально-правова охорона ембріона за зарубіжним законодавством. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 трав. 2023 р. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 254–256, URL: <https://hdl.handle.net/11300/26644>.*
3. Сотула О.С. Український досвід кримінально-правової охорони життя ембріону людини: сучасний стан та проблеми правозастосування. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Право»*, № 10(40), 2025. С. 604–612, URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/30263/30222>.
4. Стрельцов Є.Л., Сотула О.С., Стрельцов Л. Є. Життя людини та її право на життя як об'єкт кримінально-правової охорони: порівняльно-правовий дискурс. У: *Права людини в Україні та у зарубіжних країнах: традиції та новації*: монографія / за заг. ред. Н.В. Мішиної. Львів–Торунь : Ліґа-Прес, 2021. С. 597–624 DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-235-0-21>.
5. Шрамова О.С. Справа про початок людського життя. *Часопис Київського університету права*, 1(3), 2020, 320-324. URL: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/521>.
6. Dickson D. Europe Split on Embryo Research. *Science* : веб-сайт. URL: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.3187539>.
7. Keeler v. Superior Court of Amador County. *Justia U.S. Law*: веб-сайт. URL: <https://law.justia.com/cases/california/supreme-court/3d/2/619.html>.